

دانشجویان بین‌المللی دانشگاه‌های دولتی از چالش‌های زندگی دانشجویی در ایران می‌گویند

اداری‌ها صدای دانشجویان خارجی را هم درآوردند

فاطمه طاری بخش - زهرار مضانی

گروه دانشگاه

پذیرش دانشجویان بین‌المللی یکی از مهم‌ترین مولفه‌های بین‌المللی‌سازی آموزش عالی محسوب می‌شود. طبق برنامه ششم توسعه باید ۷۵ هزار دانشجوی خارجی تا پایان این برنامه در دانشگاه‌های کشور تحصیل می‌کردند؛ رقمی که نه تنها محقق شده بلکه براساس آخرین آماری که خردادماه امسال از سوی هاشم داداش پور، رئیس سازمان امور دانشجویان منتشرشده درحال حاضر حدود ۹۰ هزار دانشجوی بین‌الملل در ۵۰ دانشگاه کشور تحصیل می‌کنند و از این میزان ۶۰ هزار دانشجوی خارجی، واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی را برای ادامه تحصیل انتخاب کرده‌اند. حضور اساتید حاذق، نزدیکی کشور به برخی کشورهای منطقه، دین با زبان مشترک، امنیت بالا به‌ویژه دختران و علاقه به فرهنگ ایرانی باعث شده تا تحصیل در دانشگاه‌های ما به یکی از اولویت‌ها برای دانشجویانی تبدیل شود که قصد ترک دیار برای علم‌آموزی کردند. هرچند جذب دانشجویان بین‌المللی نقش کلیدی در نظام آموزش عالی دنیا پیدا کرده است، اما صرف پذیرش این دسته از دانشجویان نمی‌تواند به‌عنوان موفقیت تلقی شود. به عبارت دیگر تداوم حضور دانشجویان خارجی بستگی به آن دارد که بتوان بسترهای موردنیاز آنها را در حیطه‌های مختلف آموزشی، پژوهشی، رفاهی، اداری و... فراهم کرد. هر اندازه رضایت آنها در حوزه‌های مختلف بیشتر باشد، می‌توان چشم‌انداز موفق‌تری برای سال‌های آتی در جذب دانشجوی بین‌المللی نیز متصور شد.

اهمیت رضایت دانشجویان بین‌المللی از کیفیت خدمات ارائه‌شده به آنها به حدی است که فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی نیز گزارشی را به

بروکراسی اداری صدای خارجی‌ها را هم درآورد

یکی از مهم‌ترین مشکلاتی که برای دانشجویان خارجی داخل ایران وجود دارد؛ تمدید اقامت و خروج مراجعت (خروج از ایران و بازگشت دوباره به کشورمان برای تحصیل) است. برای این کار به‌طور میانگین حدود یک ماه دریافت تمدید اقامت یا خروج مراجعت دانشجویان طول می‌کشد. در سال ۱۳۹۴ دفاتر کنسولی امور دانشجویان غیرایرانی راه‌اندازی شد تا دانشجویان غیرایرانی برای انجام تمدید اقامت، مهاجرت و صدور ویزا به آن مراجعه کنند. اما با توجه به مشکلاتی که دانشجویان غیرایرانی درمورد اقامت همچنان با آن درگیر هستند، به نظر می‌رسد این دفاتر کنسولی آنچنان که باید انتظارات دانشجویان را برآورده نکرده‌اند.

بسم‌الله خرمی، دانشجوی افغانستانی دانشگاه علامه طباطبایی با تأکید بر چالش‌هایی که تنها به دلیل خدمات اداری دانشگاه برای آنها ایجاد شده است، ادامه می‌دهد: «طولانی‌شدن فرآیندهای مربوط به کارهای کنسولی دانشجویان و تبدیل ویزای آنها به ویزای تحصیلی تا حدی دشوار است که دانشجویان بعضاً تا چند هفته حتی نمی‌توانند کارت بانکی داشته باشند و امکان سفر هم ندارند. در چنین وضعیتی قطعاً شرایط برای تحصیل هم سخت خواهد شد. درست است که این مهم مستقیم به سازمان امور دانشجویان مرتبط است، اما راه‌اندازی دفاتر کنسولگری در دانشگاه‌ها باعث شده دانشجوی دیگر این امکان را نداشته باشد که مستقیماً به سازمان امور دانشجویان مراجعه کند و باید منتظر بماند تا ویزایش از طریق دانشگاه به سازمان منتقل شود.» مظهرالاسلام، دانشجوی دانشگاه علامه طباطبایی که اهل بنگلادش است؛ درباره عده مشکلاتی که برای دانشجویان خارجی وجود دارد، می‌گوید: «ما در حوزه تمدید اقامت مشکل جدی داریم، یعنی برای خروجی اگر پاسپورت را تحویل دهیم تا زمانی که به ما مجوز خروج بدهند بسیار طول می‌کشد و حدود یک ماه زمان می‌برد. مثلاً اگر در ایام نوروز که تعطیل هستند دانشجویان بخواهند به کشور خودشان بازگردند، زمان زیادی را باید منتظر اعلام جواب بمانند. متأسفانه در بخش اداری نیز کارها بسیار دیر پیش می‌رود و نیاز به پیگیری زیادی دارد. به‌صورت خلاصه عده مشکلات ما مربوط به کارهای بورسیه‌ای است، ما بورسیه بودیم اما هیچ پولی به ما پرداخت نشده است علی‌رغم پیگیری‌هایی که کردیم همچنان هیچ پولی به ما نرسیده است. قرار بود پولی به ما داده شود که این طور نشد. البته مشکلات مالی نیز داشتیم.» محمدرضا، دانشجوی لبنانی که در آستانه فارغ‌التحصیلی از دانشگاه امیرکبیر است، در

این باره تصریح می‌کند: «در فضای دانشگاه بابت گرفتن خروجی و اقامت دچار مشکل هستیم و بسیار طول می‌کشد تا پاسپورت به دست ما برسد، درباره خروجی هم نیز تنها دو یا سه هفته زمان می‌برد، درحالی‌که کل کاری که از سوی پلیس باید انجام شود، یک روز بیشتر زمان نمی‌برد. اگر از اقوام ما کسی فوت کند ما نمی‌توانیم خودمان را به‌موقع برسانیم. اگر من پاسپورت را بفرستم یک ماه طول می‌کشد و این روند بسیار خسته‌کننده است. در گرفتن مدرک دانشگاهی نیز مشکل داشتیم، زیرا مدرک را به ما نمی‌دهند تا ما خروجی قطعی را به آنها تحویل و نشان دهیم که خروجی قطعی داریم.»

مهدی شیت، دانشجوی امیرکبیر درباره مشکلات اقامتی که برای دانشجویان وجود دارد اینطور توضیح می‌دهد: «مشکلات ما بیشتر با خود دانشگاه و مشکلات علمی نیست. چون هر دانشجویی چه خارجی و چه ایرانی مشکلاتی از لحاظ علمی دارد که حل می‌شود و مشکل از لحاظ درسی و بین‌استاد و دانشجوی پیش می‌آید؛ ما با سیستمی که در تمدید اقامت و خروج مراجعت وجود دارد، مشکل داریم. این موارد بسیار ما را اذیت می‌کند. مثلاً اگر بخواهیم به کشورمان برگردیم یا به کشور دیگری برویم، حدود یک ماه قبل باید برای خروج اقدام کنیم که چنین موردی در کشورهای دیگر حتی در کشور خودمان وجود ندارد. فضای اداری در دانشگاه خوب است و رفتار خوبی دارند و غیر از بحث اقامت مشکل دیگری وجود ندارد.»

حسن ایوب، دانشجوی لبنانی دانشگاه تهران درباره مشکلات تمدید اقامت و خروج مراجعت متعقد است: «دانشجویان دیگر نیز با ما رفتار خوبی دارند و کمک می‌کردند به ما. درمورد تمدید اقامت بسیار دچار چالش بودیم. مثلاً جریمه یک روز عدم تمدید اقامت ۲۰۰ است و من ۱۰ میلیون تومان جریمه برای اقامت دادم. من ارشد را تمام کردم و پذیرش برای دکتری گرفتم اما نمی‌توانستم با ویزای قبلی خود اقامت داشته باشم و حتماً باید به کشور بازمی‌گشتم تا دوباره ویزا بگیرم و به ایران بازگردم. تا زمانی که خروج نزنیم نمی‌توانیم مدرک تحصیلی را تحویل بگیریم و تنها ۱۵ روز مهلت داریم که از ایران خارج شویم، درحالی‌که در تمامی کشورهای دنیا افرادی که فارغ‌التحصیل می‌شوند تا یک سال اقامت دارند. مساله اقامت سنگین‌ترانه است. ما حس می‌کنیم که آموزش عالی ایران نیازی به دانشجوی خارجی ندارد و می‌خواهند ما اینجا نباشیم.»

دروس عمومی و زبان فارسی محور چالش‌های حوزه آموزشی

آن به فارسی گرفته شد و از اصطلاحات علمی آن به فارسی اطلاعی نداشتیم. یا مثلاً یکی از دوستان من تمامی واحدهای خود را با نمره بالا پاس کرده بود اما در زمان دفاع یکی از اساتید اصرار داشت دفاع پایان‌نامه به زبان فارسی باشد درحالی‌که تمامی دانشجویان انگلیسی ارائه داده بودند که باعث شد او انصراف دهد و به لبنان بازگشت. از لحاظ اساتید و ارتباط‌گیری با آنها دانشگاه شیراز و تهران بسیار خوب هستند و مشکلی در این زمینه نداشتیم و از لحاظ آموزش و اداری دانشگاه تهران برای من بسیار بهتر از دانشگاه شیراز بود. در دانشگاه شیراز مراحل اداری برای ما کمی دردسر داشت، با اینکه دانشجویان خارجی زیادی از یمن لبنان عراق و... در آن وجود دارد اما لبنانی‌ها با اینکه فارسی بلد نبودند اما انگلیسی خوبی داشتند که کمک می‌کرد نمرات بالایی بگیرند اما باقی دانشجویان که سطح انگلیسی پایین‌تری داشتند دچار مشکل می‌شدند و تا حدی دانشگاه شیراز با دانشجویان خارجی مشکل داشت و رفتار خوبی با آنها نداشت. دانشگاه تهران رفتار مسئولان و دانشجویان بسیار خوب است و حتی در همکاری‌ای که با آنها داشتیم متوجه رفتار خوب آنها شدم. خرمی به سیستم آموزشی اشاره و عنوان می‌کند: «خوشبختانه در این حوزه شرایط خوبی وجود دارد و مشکلی نه از حیث ارتباط با اساتید و نه از حیث مباحث درسی وجود دارد. البته نمی‌گویم که همه مولفه‌ها در این حوزه در بهترین حالت است، اما این طور نیست

تسلط پایین کارکنان دانشگاه‌ها به زبان انگلیسی ازجمله موارد دیگری است که صدای شکوه دانشجویان خارجی را درآورد. براساس گزارش سایت رتبه‌بندی تسلط کشورها به زبان انگلیسی، کشور ایران در سال ۲۰۱۳ در گروه کشورهای کم‌تسلط و در سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ با یک رتبه تنزل در پایین‌ترین گروه قرار گرفته است. نبود تسلط کافی بر زبان انگلیسی در دانشگاه‌های ایران موجب نارضایتی دانشجویان خارجی و افت خدمات شده است. این تسلط نداشتن تا جایی پیش می‌رود که برخی دانشجویان از ادامه تحصیل در دانشگاه‌های ایران انصراف می‌دهند.

حسن ایوب، دانشجوی لبنانی مقطع دکتری دانشگاه تهران که مقطع کارشناسی خود را در دانشگاه شیراز گذرانده است درباره مسائل آموزشی دانشجویی دانشجویان خارجی در ایران می‌گوید: «در بخش آموزش حتماً دانشجویان با زبان فارسی مشکل خواهند داشت و در دوره کارشناسی درس‌های عمومی به فارسی آموزش داده می‌شود و درس‌های عمومی اصولاً برای دانشجویان ایرانی به‌عنوان بالا بردن معدل استفاده می‌شود اما برای ما سخت بود. ما بیشتر نگران درس‌های عمومی بودیم و این درس‌ها را به خاطر مساله لغت پاس نکردیم. در دانشگاه شیراز تمامی این درس‌ها غیر از آیین زندگی به فارسی تدریس می‌شد. مشکل زبان وجود دارد که کم‌کم به آن عادت می‌کنیم. مثلاً من ترم پیش درسی داشتیم که تمامی جزوات انگلیسی بود اما امتحان

دانشجویان خارجی جایی

در فرصت‌های مطالعاتی ندارند

قطعا دانشجویان خارجی که دانشگاه‌های ایران را برای تحصیل در مقطع تحصیلات تکمیلی انتخاب کرده‌اند، در فعالیت‌های پژوهشی‌شان نیز با چالش‌هایی روبه‌رو هستند. اگر بخواهیم کمی منصفانه به این حوزه نگاه کنیم باید گفت موضوعات مربوط به تجهیزات کارگاهی و آزمایشگاهی تنها متوجه دانشجویان غیرایرانی نیست و هرچند انتظار می‌رفت این مهم نیز مورد توجه این دسته از دانشجویان باشند، اما نادیده گرفتن آنها در مباحثی مانند فرصت مطالعاتی به‌عنوان اصلی‌ترین مساله این حوزه مطرح شده است. خرمی به حوزه پژوهش دانشگاه اشاره می‌کند و می‌گوید: «در مقطع دکتری بسیاری از دانشگاه‌ها فرصت‌های مطالعاتی که وجود دارد را اصلاً برای دانشجوی خارجی لحاظ نمی‌کنند و طبیعتاً این مساله فرصت حضور دانشجویان خارجی برای رفتن به دانشگاه‌های دیگر را از بین می‌برد، درحالی‌که خارج از کشور این طور نیست و دانشجویان خارجی هم می‌توانند از فرصت مطالعاتی بهره‌مند شوند. نکته قابل توجه اینکه برخی کشورها مانند روسیه و چین به دلیل تفاهماتی که با ایران دارند، شرایط خوبی را برای فرصت مطالعاتی با ایران فراهم کرده‌اند اما باز هم دانشجویان خارجی محصل در دانشگاه‌های ایران از آن محروم هستند. هر چند دانشگاه تهران ادعا می‌کند این فرصت را برای دانشجویان خارجی‌اش هم فراهم کرده، اما تا امروز نشنیده‌ام که این اتفاق به مرحله اجرا رسیده باشد.»

خوابگاه، غذا و خدمات درمانی

چالش‌های صنفی دانشجویان خارجی

خارجی است، البته این اتفاقات طی سه یا چهار ماه اخیر رخ داده و دانشجو مجبور است غذا را تا سه یا چهار برابر بیشتر خریداری کند. این مهم برای دانشجوی عراقی یا افغانستانی که در ایران زندگی می‌کند با توجه به درآمدی که دارند، مشکلات بیشتری را ایجاد کرده است.»

این دانشجوی افغانستانی دانشگاه علامه طباطبایی تصریح می‌کند: «معضل دیگر ما مربوط به خدمات درمانی است آن هم در نظام آموزش عالی ایران که به دلیل مسائل مالی اولویتش به جای پذیرش دانشجوی بورسیه، دانشجوی آزاد است و به همین دلیل می‌بینیم اقداماتی در حوزه بیمه درمانی دانشجویان صورت نمی‌گیرد؛ البته این مشکلات در سطح دانشگاه‌های تیپ یک مانند تهران، علامه طباطبایی، شهید بهشتی است، درحالی‌که دانشگاه‌هایی مانند رفسنجان، باهنر کرمان و... حتی امکانات خوابگاه مناسبی هم ندارند، در چنین شرایطی وضعیت خدماتی مانند بیمه دیگر مشخص است.»

بین انتظارات دانشجویان خارجی از کیفیت خدمات رفاهی فاصله زیادی وجود دارد بنابراین، باید به منابع و امکانات موردنیاز کیفیت تغذیه و خوابگاه‌های دانشجویی مناسب که از محوره‌های مهم کیفیت خدمات رفاهی دانشگاه‌ها محسوب می‌شوند، رسیدگی شود.»

بررسی انتظارات دانشجویان خارجی دانشگاه شهید بهشتی نشان داد خدمات رفاهی به‌رغم اینکه با وضعیت مطلوب و مورد انتظار دانشجویان فاصله دارند اما رضایت نسبی آنان را کسب کرده در صورتی که برای خدمات اداری و خدمات اجتماعی و فرهنگی این طور نیست. هرچند برخی پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه از مشکلات رفاهی به عنوان یکی از مشکلات اصلی دانشجویان غیرایرانی یاد شده است. خرمی، دانشجوی افغانستانی مقطع دکتری دانشگاه علامه طباطبایی با تأکید بر اینکه هزینه خوابگاه از دانشجویان خارجی دو تا سه برابر بیشتر از دانشجویان ایران گرفته می‌شود، مشکلی در تامین خوابگاه مجردي وجود ندارد، می‌گوید: «با این حال یکی از اصلی‌ترین چالش‌ها در دانشگاه‌های ایران برای دانشجویان خارجی، عدم ارائه خوابگاه ماهلی است که متأسفانه عده دانشجویان ما مانند علامه طباطبایی برای دانشجویان متاهل خارجی، خوابگاهی را اختصاص نمی‌دهند یا دانشگاه تهران به صورت محدود این ظرفیت را در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد، اما عده دانشجویان مجبور هستند یا خانواده‌هایشان در کشور خودشان بمانند یا هزینه‌های سنگینی را متحمل شده و برای آنها در ایران خانه اجاره کنند.»

او ادامه می‌دهد: «یکی دیگر از مشکلات مان در حوزه رفاهی تفاوت چند برابری قیمت غذا برای دانشجویان

